

<http://dx.doi.org/10.16926/gea.2022.02.14>

mgr Dominika LECHOWSKA
Radca prawny
e-mail: dominika.lechowska@interia.pl

Status prawny prokurenta – analiza w odniesieniu do działalności w ramach prokury oraz reprezentacji mieszanej spółek

Streszczenie

Przedmiotem artykułu jest analiza statusu prokurenta i jego uprawnień na gruncie przepisów kodeksu cywilnego oraz kodeksu spółek handlowych. W tym celu dokonano analizy nie tylko przepisów prawa, ale także przeprowadzono przegląd orzecznictwa i literatury. W artykule zwraca się uwagę na podwójną rolę prokurenta, stąd podjęto próbę oceny, czy zakres działania prokurenta występującego raz w ramach prokury na gruncie kodeksu cywilnego, a innym razem w ramach reprezentacji mieszanej spółek na gruncie kodeksu spółek handlowych jest tożsamy czy też różni się od siebie. Nie ulega przy tym wątpliwości, że prokurent działający w ramach reprezentacji mieszanej obok członka zarządu nie staje się przez to członkiem organu spółki prawa handlowego.

Słowa kluczowe: prokurent, prokura łączna niewłaściwa, reprezentacja mieszana spółek.

Wprowadzenie

Problematyka związana z możliwością ustanowienia przez przedsiębiorcę prokurenta oraz z zakresem działania prokurenta jest istotnym i złożonym zagadnieniem, przez co jest też szeroko podejmowana w doktrynie prawnej i w orzecznictwie. O złożoności tego zagadnienia świadczy chociażby fakt, że do tej pory nie wypracowano w literaturze prawniczej jednolitego stanowiska w zakresie podziału prokury; niejednolita pozostaje przy tym związana z tym terminologia. Kwestia ta nie została również rozstrzygnięta przez samego ustawodawcę, w tym przy nowelizacji Kodeksu cywilnego dokonanej ustawą z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębior-

ców, (Dz.U. z 2016 r. poz. 2255)¹. Co więcej, ustawodawca nie wprowadził do Kodeksu cywilnego² legalnych definicji wyróżnionych rodzajów prokury. W uzasadnieniu do projektu ustawy wskazano jedynie, że wprowadzenie takich definicji jest niecelowe, stąd zagadnienie to pozostawiono rozważaniom doktrynalnym.

Istotnym zagadnieniem pozostaje w dalszym ciągu kwestia prokury łącznej niewłaściwej, która została ostatecznie zalegalizowana w polskim systemie prawnym wskazaną powyżej nowelizacją Kodeksu cywilnego. Wspomniana nowelizacja miała przede wszystkim na celu kompleksowe uregulowanie zagadnienia reprezentacji przedsiębiorców przez prokurentów w wariacie mieszanym, tj. przy współdziałaniu z prokurentem członka organu zarządzającego (lub wspólnika uprawnionego do reprezentowania osobowej spółki handlowej)³. Była także odpowiedzią na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2015 r. (III CZP 34/14)⁴, w którym zakwestionowano możliwość udzielenia prokury łącznej niewłaściwej, czyli prokury z zastrzeżeniem, że prokurent może działać tylko łącznie z członkiem zarządu. Taki wariant prokury był wcześniej zaaprobowany przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 kwietnia 2001 r., III CZP 6/01 i chętnie stosowany przez przedsiębiorców, stąd – na skutek podważenia przez Sąd Najwyższy w 2015 r. wieloletniej praktyki obrotu prawnego – konieczna okazała się ostatecznie interwencja ustawodawcy. Zalegalizowanie w kodeksie cywilnym prokury łącznej niewłaściwej unaocznioło kolejne zagadnienia odnoszące się przede wszystkim do zakresu uprawnień prokurenta, który – jak zostanie pokazane w dalszej części artykułu – różni się od siebie w zależności od roli, w jakiej przyjdzie działać prokurentowi. Z jednej strony prokurent bowiem będzie występował w ramach prokury na mocy kodeksu cywilnego, a z drugiej

¹ Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębiorców, (Dz. U. z 2016 r. poz. 2255).

² Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 z późn. zm.) [dalej: k.c.].

³ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębiorców, druk 994, Sejm VIII kadencji.

⁴ Pełną aprobatę dla orzeczenia Sądu Najwyższego wyrazili: A. Kidyba, *Jeśli coś jest niewłaściwe, to nie może być prawidłowe. Glosa do uchwały SN z dnia 30 stycznia 2015 r., III CZP 34/14*, „Glosa” 2016, nr 1, s. 18–20; G. Pawłowski, *Niedopuszczalność pozorna. Glosa do uchwały SN z dnia 30 stycznia 2015 r., III CZP 34/14*, „Glosa” 2017, nr 1, s. 46–53; B. Kozłowska-Chyła, *Radca Prawny*, „Zeszyty Naukowe” 2015, nr 2 (3), s. 122 i nn. Krytyczne stanowisko zajęli: A. Opalski, A.W. Wiśniewski, *Spółka kapitałowa – reprezentacja spółek kapitałowych – prokura łączna – prokura łączna niewłaściwa – niedopuszczalność wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego jednego prokurenta z zastrzeżeniem, że może działać tylko wespół z członkiem zarządu. Glosa do uchwały SN z dnia 30 stycznia 2015 r., III CZP 34/14*, OSP 2015/10, poz. 92; M. Rodzyńkiewicz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2018, art. 205, (Autor określa uchwałę jako „niefortunną”). Krytycznie także M. Romanowski, *Myszę, więc jestem – czyli o wkładzie Kartezjusza w instytucję prokury mieszanej*, „Monitor Prawa Handlowego” 2015, nr 4: „Stanowisko Sądu Najwyższego komplikuje praktykę obrotu bez przekonującego uzasadnienia, będąc wyrazem prymatu formalistycznego dogmatyzmu nad podejściem pragmatycznym, będącym wynikiem twórczego zderzenia podstawy dogmatycznej ze sceptycyzmem”.

strony w ramach reprezentacji mieszanej na gruncie kodeksu spółek handlowych. Celem artykułu będzie zatem omówienie statusu prawnego prokurenta i próba określenia zakresu jego działania zarówno na gruncie kodeksu cywilnego, jak i kodeksu spółek handlowych, a następnie dokonanie analizy porównawczej i wskazanie, czy działanie prokurenta w ramach prokury jest tym samym, co działanie prokurenta występującego w ramach reprezentacji mieszanej. Wniosek, że zakres działania prokurenta różni się w zależności od roli i funkcji, w jakiej prokurent występuje, rodzi kolejne zagadnienie związane z określeniem, która płaszczyzna działalności prokurenta jest szersza, tj. czy działalność w ramach prokury czy też działalność w ramach reprezentacji mieszanej.

1. Pojęcie i rodzaje prokury

1.1. Pojęcie prokury

Definicja legalna prokury została zawarta w art. 109¹ § 1 k.c., zgodnie z którym prokura jest pełnomocnictwem udzielonym przez przedsiębiorcę podlegającego obowiązkowi wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, które obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

Z definicji legalnej prokury wynika, co jest także potwierdzone w doktrynie prawniczej, że nie jest ona odrębnym od pełnomocnictwa rodzajem przedstawicielstwa, a jest szczególnym rodzajem pełnomocnictwa⁵. Prokura bywa także określana mianem przedstawicielstwa handlowego⁶ albo pełnomocnictwa handlowego⁷. Za taką kwalifikacją oprócz brzmienia art. 109¹ § 1 k.c., który przesądza, że „prokura jest pełnomocnictwem”, przemawia również konstrukcja prawna prokury. Prokura zakłada bowiem, że czynność prawna dokonana przez prokurenta w granicach umocowania pociąga za sobą skutki bezpośrednio dla mocodawcy, co potwierdza, że działa on jako przedstawiciel, przy czym jego umocowanie nie wynika z ustawy, lecz z oświadczenia woli mocodawcy⁸. To, co wyróżnia prokurę od zwykłego pełnomocnictwa, to przede wszystkim kwestia podmiotu uprawnionego do jej udzielenia oraz zakres umocowania. Prokurę może udzielić zatem wyłącznie przedsiębiorca podlegający obowiązkowi wpisu do Centralnej Ewidencji i Infor-

⁵ P. Nazaruk, [w:] J. Ciszewski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2021, art. 109¹; M. Pilich, [w:] J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1: *Część ogólna*, cz. 2: (art. 56–125), Warszawa 2021, art. 109¹; M. Glicz, [w:] M. Balwicka-Szczyrba, M. Glicz, A. Sylwestrzak, *Pełnomocnictwo. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 151 i nn.

⁶ Wyrok SN z dnia 8 marca 2017 r., IV CSK 321/16, Legalis, nr 1618206.

⁷ M. Glicz, op. cit., art. 109¹; K. Kopaczyńska-Pieczniak, [w:] A. Kidyba (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1: *Część ogólna*, Warszawa 2012, art. 109¹.

⁸ R. Strugała, [w:] Gniewek (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 109¹.

macji o Działalności Gospodarczej albo do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego; chodzi o przedsiębiorcę w rozumieniu art. 43¹ k.c., a zatem osobę fizyczną, osobę prawną i jednostkę organizacyjną, o której mowa w art. 33¹ § 1 k.c., prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową⁹. Pełnomocnictwo z kolei może być udzielone przez osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną, której przepisy szczególne przyznają osobowość prawną. Jednocześnie w przypadku prokury zakres umocowania prokurenta jest określony wprost w ustawie i obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa mocodawcy, podczas gdy w przypadku pełnomocnictwa to mocodawca każdorazowo określa zakres tego umocowania, zważając przy tym na konieczność rozróżnienia pełnomocnictwa ogólnego, rodzajowego lub do poszczególnych czynności.

Zakres prokury jest zatem znacznie szerszy od zakresu pełnomocnictwa ogólnego, które obejmuje wyłącznie czynności zwykłego zarządu. Umocowanie prokurenta obejmuje zarówno czynności zwykłego zarządu, jak i przekraczające ten zarząd, z zastrzeżeniem, że są to czynności związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa mocodawcy. Prokurent jako pełnomocnik składa własne oświadczenie woli, ale działa w imieniu i z bezpośrednim skutkiem prawnym dla mocodawcy, co oznacza, że jego czynności wywołują skutki prawne bezpośrednio po stronie reprezentowanego. Reprezentuje on przedsiębiorcę bez konieczności uczestniczenia w dokonywanych czynnościach przez jego organy¹⁰.

Inną okolicznością, która odróżnia prokurę od pełnomocnictwa, pozostaje kwestia zakazu przenoszenia prokury, o którym mowa w art. 109⁶ k.c., przy czym może on być rozumiany szeroko. W ujęciu wąskim zakaz dotyczy sytuacji, w której prokurent zawierałby porozumienie z osobą trzecią, z mocy której osoba trzecia stawałaby się prokurentem w miejsce dotychczasowego prokurenta (dotychczasowy prokurent przestawałby być prokurentem). W ujęciu szerokim zakaz ten oznacza niedopuszczalność ustanowienia prokurenta substytucyjnego przez prokurenta¹¹. Prokurent natomiast ma możliwość udzielenia pełnomocnictwa szczególnego oraz rodzajowego, ale już nie pełnomocnictwa ogólnego¹². Przyjmuje się przy tym także, że prokurent może udzielić pełnomocnictwo procesowe¹³.

⁹ M. Pilich, op. cit., art. 109.

¹⁰ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 4 czerwca 2009, VII SA/Wa 486/09, LEX, nr 562772; wyrok KIO z dnia 20 lutego 2013 r., KIO 258/13, Legalis, nr 741480.

¹¹ K. Osajda (red.), [w:] W. Borysiak (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, seria: „Beck Online Komentarze”, red. serii: K. Osajda, wyd. 29, Legalis 2021, art. 109⁶; podobnie: R. Strugała, op. cit., art. 109⁶.

¹² Z art. 109⁶ k.c. wynika wprost, że prokurent może ustanowić pełnomocnika do poszczególnych czynności lub pewnego rodzaju czynności. K. Osajda wskazuje, że kwestia udzielenia pełnomocnictwa ogólnego nie jest oczywista z tego względu, że brak jest normatywnego zakazu ustanawiania pełnomocnika ogólnego przez prokurenta wyrażonego *expressis verbis*. Ostatecznie jednak opowiada się za zakazem ustanawiania takiego pełnomocnika przez prokurenta, odwołując się przy tym do zasady, że skoro ustawodawca wprost przewidział, iż prokurent może ustanowić pełnomocnika do poszczególnych czynności lub pełnomocnika rodzajowego, to *a contrario* nie ma kompetencji do udzielenia pełnomocnictwa ogólnego (K. Osajda, [w:] W. Borysiak (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, seria: „Beck Online Komentarze”, red. serii: K. Osajda, wyd. 28, Legalis 2021, art. 109⁶).

¹³ Uchwała SN z 24 lipca 2013 r., III CZP 45/13, OSNC 2014, nr 3, poz. 26; M. Pazdan, [w:] Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny*, t. 1: *Komentarz. Art. 1–449*¹⁰, Warszawa 2020, art. 109¹.

1.2. Rodzaje prokury

O ile definicja prokury nie budzi większych wątpliwości w piśmiennictwie, to w zakresie zagadnienia związanego z wyodrębnieniem rodzajów prokury prowadzona jest w doktrynie prawniczej szersza dyskusja. Zasadniczo można zgodzić się z podziałem na cztery główne rodzaje prokury¹⁴, co pozostaje w istocie zbieżne z propozycją projektodawcy wspomnianej już nowelizacji Kodeksu cywilnego¹⁵:

- prokura samoistna – upoważniająca do samodzielnego działania osoby upoważnionej (art. art. 109⁴ § 1 k.c.),
- prokura łączna zwykła – upoważniająca tylko do działania z innym prokurentem (art. 109⁴ § 1 k.c.)¹⁶,
- prokura łączna niewłaściwa (nazywana także „nieprawidłową” lub „mieszaną”) – upoważniająca tylko do działania z członkiem organu zarządzającego lub współnikiem uprawnionym do reprezentowania osobowej spółki handlowej (art. 109⁴ § 1¹ k.c.)¹⁷,
- prokura łączna (nazywana także „swoistą prokurą łączną alternatywną”¹⁸) – upoważniająca do działania zarówno z innym prokurentem, jak i z członkiem zarządu lub współnikiem.

Na tle tego podziału część autorów wyodrębnia także „prokurę mieszaną”, która ma miejsce, gdy członek zarządu może dokonywać czynności prawnych tylko łącznie z drugim członkiem zarządu lub prokurentem¹⁹.

¹⁴ G. Kamieński, *Rodzaje prokury*, Legalis 2019: „Odmienne uważa K. Tapek, który wyróżnia następujące rodzaje prokury: 1) prokurę samoistną upoważniającą tylko do samodzielnego działania prokurenta (art. 109⁴ § 1 KC) – «prokurę samoistną», 2) prokurę łączną upoważniającą tylko do działania z innym prokurentem (art. 109⁴ § 1 KC) – «prokurę łączną zwykłą», 3) prokurę łączną upoważniającą do działania z innym prokurentem oraz z członkiem organu zarządzającego lub współnikiem uprawnionym do reprezentowania osobowej spółki handlowej (art. 109⁴ § 11 KC) – «prokurę łączną przemianą», 4) prokurę samoistną upoważniającą «także» do działania z członkiem organu zarządzającego lub współnikiem uprawnionym do reprezentowania osobowej spółki handlowej (art. 109⁴ § 11 KC) – «prokurę samoistną łączną», 5) prokurę łączną upoważniającą wyłącznie do działania z członkiem organu zarządzającego lub współnikiem uprawnionym do reprezentowania osobowej spółki handlowej (art. 109⁴ § 11 KC) – «prokurę łączną niewłaściwą» (K. Tapek, *Kilka uwag na temat prokury*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2017, nr 8, s. 35 i nn.)”

¹⁵ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o...

¹⁶ Tak R. Strugała, op. cit., art. 109⁴, który nazywa tę prokurę „prokurą łączną «czystą» (zwykłą)”, a także A. Kidyba, [w:] A. Kidyba, M. Dumkiewicz, *Komentarz aktualizowany do art. 1-300 Kodeksu spółek handlowych*, LEX/el. 2021, art. 205, który określa ten typ prokury „prokurą jednolitą i całkowitą”.

¹⁷ Tak też: K. Osajda, [w:] W. Borysiak (red.), *Kodeks...*, wyd. 28, art. 109⁴; R. Strugała, op. cit., art. 109⁴; M. Pazdan, op. cit., art. 109⁴; P. Nazaruk, op. cit., art. 109⁴; dodatkowo A. Opalski, R. Pabis, A.W. Wiśniewski nazywają tę prokurę „prokurą swoiście łączną”.

¹⁸ Tak R. Strugała, op. cit., art. 109⁴.

¹⁹ Tak P. Nazaruk, op. cit., art. 109⁴. Z kolei A. Kidyba wskazuje na dwie odmiany prokury mieszanej. „W jednej prokurent łączny umocowany jest do dokonywania czynności także wspólnie z członkiem organu zarządzającego (bądź współnikiem uprawnionym do reprezentacji handlo-

2. Zakres działania prokurenta w ramach prokury na gruncie Kodeksu cywilnego

Jak wskazano powyżej, zakres umocowania prokurenta wyznacza ustawa (art. 109¹ § 1 k.c. i art. 109³ k.c.) i obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, które są związane z **prowadzeniem przedsiębiorstwa**, przy czym nie można ograniczyć prokury ze skutkiem wobec osób trzecich, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. W art. 109³ k.c. dookreślono jednocześnie, że do zbycia przedsiębiorstwa, do dokonania czynności prawnej, na podstawie której następuje oddanie go do czasowego korzystania, oraz do zbywania i obciążania nieruchomości jest wymagane pełnomocnictwo do poszczególnej czynności, a zatem w tym zakresie prokura nie upoważnia do podejmowania przez prokurenta czynności²⁰. W kontekście wyłączenia spod zakresu działania prokurenta możliwości zbywania przedsiębiorstwa wyłania się istotna problematyczna kwestia związana z udzieleniem odpowiedzi na zapytanie, czy prokurent jest uprawniony do podejmowania czynności zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa. Odpowiedź na tak postawione pytanie nie jest jednoznaczna. Analizując jednak przedmiotową normę prawną, można w pierwszej kolejności wskazać, że użyte w tej normie prawa pojęcie „przedsiębiorstwo” należałoby rozumieć zgodnie z jego definicją zawartą w art. 55¹ k.c., czyli jako zespół składników niematerialnych i materialnych, przeznaczony do prowadzenia działalności gospodarczej. Mając zatem na uwadze literalną wykładnię przepisów prawa, można byłoby uznać, że spod zakresu działania prokurenta wyłączone są czynności zbycia przedsiębiorstwa traktowanego jako całość. Natomiast jeśli idzie o zbywanie zorganizowanej części przedsiębiorstwa, to zdania w doktrynie są podzielone. Część autorów uznaje, że wyłączenie z art. 109³ k.c. nie obejmuje swoim zakresem czynności mających za przedmiot poszczególne składniki przedsiębiorstwa lub część przedsiębiorstwa, zorganizowaną lub nie²¹. Innymi słowy prokurent uprawniony byłby do zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa. Zdaniem jednak innych autorów prokura nie umocowuje do podejmowania tego typu czynności²².

Ustawodawca ograniczył więc zakres prokury poprzez wprowadzenie związku pomiędzy podejmowanymi czynnościami a prowadzeniem przedsię-

---

wej spółki osobowej). Innymi słowy, może dokonywać czynności z innym prokurentem łącznym bądź członkiem organu zarządzającego (wspólnikiem uprawnionym do reprezentacji handlowej spółki osobowej), według swojego wyboru. Druga odmiana polega na tym, że prokurent łączny umocowany jest wyłącznie do dokonywania czynności z członkiem organu zarządzającego (wspólnikiem uprawnionym do reprezentacji handlowej spółki osobowej). O wyborze jednej z tych odmian decyduje mocodawca przy udzieleniu prokury” (A. Kidyba, [w:] A. Kidyba, M. Dumkiewicz, *Komentarz...*, art. 205).

²⁰ Postanowienie SN z dnia 30 października 2008 r., II CSK 263/08, LEX, nr 508836.

²¹ Tak K. Kopaczyńska-Pieczniak, op. cit., art. 109³.

²² M. Pilich, [w:] J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1: Część ogólna, cz. 2: (art. 56–125), Warszawa 2021, art. 109³.

biorstwa²³. Takie określenie zakresu działania prokurenta rodzi jednak dalsze wątpliwości, do których czynności w istocie umocowany jest prokurent, co głównie wynika z faktu niejasnego sformułowania zakresu działania prokurenta odnoszącego się do czynności związanych z „prowadzeniem przedsiębiorstwa”. Zagadnienie to jest szeroko podejmowane zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie sądowym. Powszechnie przyjmuje się, że chodzi o czynności związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przedsiębiorcy, który prokury udzielił²⁴. Z uwagi jednak na niedookreślone pojęcie „czynności związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa”, co wiąże się ze stosunkowo szerokim zakresem działania prokurenta, nie sposób dokonać wyliczenia wszystkich czynności będących objętych zakresem przedmiotowej normy prawnej.

Opierając się jednak o doktrynę prawniczą oraz orzecznictwo sądowe, można ograniczyć się do przykładowego wyliczenia czynności, do których umocowany jest prokurent. Można uznać, że czynności sądowe związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa będą obejmowały ogół czynności faktycznych i prawnych podejmowanych w imieniu mocodawcy (przedsiębiorcy), które będą wywierały skutki przed sądami powszechnymi (w postępowaniu cywilnym, administracyjnym, a także w postępowaniu karnym²⁵). Do takich czynności sądowych należy zaliczyć sporządzanie i podpisywanie pozwów i innych pism procesowych, w tym apelacji, zażaleń, skarg kasacyjnych, reprezentację przedsiębiorcy na rozprawie i innych posiedzeniach sądowych, zawieranie ugód w postępowaniu sądowym, przyjmowanie korespondencji sądowej²⁶.

Prokurent jest uprawniony nie tylko do samodzielnej reprezentacji spółki w postępowaniu sądowym i występowania *de facto* jako pełnomocnik procesowy, ale również, jak wskazano powyżej, może udzielać pełnomocnictw procesowych, jak też może takie pełnomocnictwa odwoływać²⁷. Co istotne, należałoby wskazać, że celem ustalenia legitymacji prokurenta do reprezentowania spółki w postępowaniu sądowym sam fakt ustanowienia prokury i jej ujawnienie w rejestrze sądowym mogą nie być wystarczające. Powszechnie sądy przyjmują, jako podstawę do uznania legitymacji prokurenta do reprezentowania spółki, odpis

²³ Wyrok NSA z dnia 27 października 2009 r., II OSK 1690/08, Legalis, nr 207850: „Sprawy prowadzenia przedsiębiorstwa winny być rozgraniczone od spraw nałożenia sankcji z tytułu samowoli budowlanej na inny podmiot. Tym samym przyznanie interesu prawnego jednostce w sprawie dotyczącej uprawnień lub obowiązków innej jednostki nie może być kwalifikowane jako prowadzenie przedsiębiorstwa”.

²⁴ Tak R. Strugała, op. cit., art. 109¹. Podobnie: K. Osajda, P. Popardowski, [w:] W. Borysiak (red.), *Kodeks...*, wyd. 29, art. 109¹; M. Glicz, op. cit., art. 109¹.

²⁵ Uchwała SN z dnia 26 listopada 2003 r., I KPZ 28/03, Legalis, nr 61187: „W postępowaniu karnym prokurent może dokonywać za przedsiębiorcę czynności procesowych jako organ uprawniony do działania w jego imieniu (art. 51 § 1 KPK w zw. z art. 109 § 1 KC, a przed dniem 25.9.2003 r. – art. 51 § 1 KPK w zw. z art. 61 § 1 KH)”.

²⁶ R. Uliasz, [w:] M. Załucki (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2020, art. 109¹; podobnie: M. Pazardan, op. cit., art. 109¹.

²⁷ Ibidem.

z Krajowego Rejestru Sądowego²⁸. Sprawa nie jest jednak taka oczywista, niemniej jednak można się zgodzić z poglądem, że sam odpis z Krajowego Rejestru Sądowego nie jest wystarczający, skoro wpis prokury do rejestru ma charakter deklaratoryjny i może nie odzwierciedlać aktualnego stanu w tym zakresie²⁹. Wskazane raczej byłoby, analogicznie jak w przypadku pełnomocnika na gruncie art. 89 § 1 k.p.c.³⁰, z którego wynika obowiązek pełnomocnika do dołączenia przy pierwszej czynności procesowej do akt sprawy pełnomocnictwa z podpisem mocodawcy lub wierzitelny odpis pełnomocnictwa, aby prokurent również wykazał się oświadczeniem woli mocodawcy o ustanowieniu prokury. Dopiero pozyskanie przez sąd wiedzy o reprezentowaniu przedsiębiorstwa przez prokurenta stwarza prokurentowi możliwość działania w postępowaniu³¹.

Prokura obejmuje również uprawnienie do zawarcia umowy zawierającej zapis na sąd polubowny w zakresie sporów wynikających z tej umowy³², a także do zawarcia wszelkich innych porozumień w postępowaniu polubownym, umowy o mediację lub umowy o ekspertyzę, umowy prorogacyjnej lub derogacyjnej w zakresie jurysdykcji krajowej³³. Prokurent jest umocowany również do podejmowania czynności z zakresu postępowania egzekucyjnego, jak np. składanie wniosków o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, składanie wniosków egzekucyjnych, uczestniczenie w licytacjach komorniczych i składanie oświadczeń prowadzących do nabycia licytowanych przedmiotów. Prokurent może zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości innego przedsiębiorcy, działając w imieniu mocodawcy będącego wierzycielem przedsiębiorcy, którego upadłość ma być ogłoszona³⁴. W ramach czynności z zakresu postępowania egzekucyjnego

²⁸ Ibidem; tak też wyrok WSA w Poznaniu z dnia 18 listopada 2009 r., I SA/Po 858/09, LEX, nr 586753: „W świetle art. 137 § 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.) fakt ustanowienia i ogłoszenia prokury w Monitorze Sądowym i Gospodarczym nie jest jednak wystarczający dla osiągnięcia skutku procesowego w postaci możliwości reprezentowania spółki w konkretnym postępowaniu podatkowym. To wymaga bowiem złożenia odrębnego pełnomocnictwa do akt danej sprawy, a więc w przypadku prokury niezbędne jest dołączenie do akt sprawy, przy pierwszej czynności procesowej, odpisu lub wyciągu z rejestru sądowego, który zastępuje wymagane od pełnomocnika pełnomocnictwo. Dopiero od tego momentu organ podatkowy jest zobowiązany uznać udział pełnomocnika w toku postępowania podatkowego, co wiąże się z określonymi konsekwencjami procesowymi.”; tak też wyrok SN z dnia 20 października 2005 r., II CK 120/05, Legalis, nr 70909: „Prokurent, który chce reprezentować swojego mocodawcę w postępowaniu sądowym, musi przedłożyć dokument zawierający potwierdzenie jego statusu prokurenta. Aktualnie jedynym tego rodzaju dokumentem jest wyciąg z Krajowego Rejestru Sądowego”.

²⁹ Tak R. Uliasz, op. cit., art. 109¹.

³⁰ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 1805 z późn. zm.) [dalej: k.p.c.].

³¹ Analogicznie jak przy ustanowieniu pełnomocnika procesowego: wyrok SN z dnia 4 kwietnia 2017, III CSK 160/17, Legalis, nr 1894019.

³² Postanowienie SN z 30 października 2008 r., II CSK 263/08, LEX, nr 508836.

³³ M. Pazdan, op. cit., art., 109¹.

³⁴ R. Uliasz, op. cit., art. 109¹.

mieści się także umocowanie prokurenta do poddania przedsiębiorcy jako dłużnika egzekucji aktem notarialnym, o którym mowa w art. 777 § 1 pkt 4, 5, 6 i § 2 k.p.c.³⁵

Poza czynnościami sądowymi prokurent upoważniony jest też do czynności pozasądowych. Wśród nich wymienić można umocowanie prokurenta do zawierania w imieniu przedsiębiorcy umów mających związek z prowadzeniem przedsiębiorstwa, jak np.

umowy sprzedaży, dostawy lub kontraktacji towarów wytwarzanych przez przedsiębiorcę, umowy prowadzące do nabycia maszyn, urządzeń i surowców, umowy prowadzące do zbycia lub oddania do użytkowania przedmiotów zaliczanych do środków trwałych przedsiębiorstwa, umowy o świadczenie usług (w charakterze przyjmującego zamówienie lub zamawiającego), umowy pożyczki lub kredytu (bez względu na wysokość przedmiotu umowy), umowy prowadzące do nabycia nieruchomości lub praw na nieruchomościach, umowy o pracę z pracownikami przedsiębiorcy, umowy darowizny, odliczane od podstawy opodatkowania lub stanowiące sposób promocji przedsiębiorcy, umowy poręczenia, czynności prawne związane z ochroną lub wykonywaniem praw własności przemysłowej³⁶.

Umocowanie prokurenta obejmuje również czynności z zakresu prawa pracy, np. rozwiązywanie umów o pracę z pracownikami przedsiębiorcy lub też podpisywanie świadectwa pracy³⁷. Prokurent nie ma natomiast uprawnienia do zwołania zgromadzenia wspólników (ZW) / walnego zgromadzenia (WZ), chyba że – na mocy art. 235 § 3 k.s.h.³⁸, art. 300⁸⁴ § 3 k.s.h. oraz art. 399 § 4 k.s.h. – uprawnienie takie przewiduje umowa lub statut spółki³⁹.

Skoro prokura upoważnia do podejmowania czynności sądowych i pozasądowych związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa, pojawia się kolejne pytanie, czy prokura w takim razie umocowuje do takich czynności, do których z mocy ustawy upoważniony jest organ spółki. Do takich czynności można zaliczyć przykładowo wystąpienie z powództwem o uchylenie bądź stwierdzenie nieważności uchwały ZW/WZ (odpowiednio art. 249 k.s.h. i art. 252 k.s.h. w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i art. 422 § 2 k.s.h. i art. 425 § 1 k.s.h. w spółce akcyjnej). Legitymację czynną do tego rodzaju powództw przewiduje art. 250 k.s.h., z którego wynika, że uprawnienia takie przysługują m.in. zarządowi, radzie nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz poszczególnym ich członkom. Zdolność procesowa została zatem przyznana organom spółki oraz poszczególnym jej członkom (art. 250 pkt 1 k.s.h.), a przewidziany w art. 250 k.s.h. katalog uprawnionych do wytoczenia tego typu powództw pozostaje katalogiem zamkniętym. Stąd, biorąc pod uwagę bezwzględny charakter normy prawnej oraz fakt, że kwestia legitymacji czynnej związanej z powództwem o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały

³⁵ Wyrok SA w Białymstoku z 26 czerwca 2017 r., I ACa 30/17, LEX, nr 2327819.

³⁶ M. Pazdan, op. cit., art. 109¹.

³⁷ R. Uliasz, op. cit., art. 109¹.

³⁸ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1526 z późn. zm.) [dalej: k.s.h.].

³⁹ M. Glicz, op. cit., art. 109¹.

wspólników podlega ocenie sądu, można wywnioskować, że prokurent nie będzie umocowany do wytoczenia powództwa o uchylenie bądź stwierdzenie nieważności uchwały ZW/WZ.

Warto również odnotować, że zakres działania prokurenta jest determinowany okolicznościami związanymi z wygaśnięciem prokury. Przypadki wygaśnięcia prokury uregulowane są w art. 109⁷ § 2–3¹ k.c. Przedmiotowa norma prawna wskazuje, że prokura wygasa wskutek wykreślenia przedsiębiorcy z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, a także ogłoszenia upadłości, otwarcia likwidacji oraz przekształcenia przedsiębiorcy, a ponadto prokura wygasa ze śmiercią prokurenta i na skutek ustanowienia kuratora na podstawie art. 42 § 1 k.c. Kwestia wygaśnięcia prokury została uregulowana przez Kodeks cywilny w sposób rozstrzygający; ustawa przewiduje zamknięty katalog przyczyn, z powodu których prokura wygasa, z czym związany jest, w sposób oczywisty, brak umocowania do dalszego działania w charakterze prokurenta. Inne okoliczności niż wyżej wymienione nie mogą skutkować wygaszeniem prokury⁴⁰.

W kontekście przesłanek związanych z wygaśnięciem prokury nie jest jasne natomiast, czy prokurent może zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości przedsiębiorcy, który jest mocodawcą prokurenta. W doktrynie wyrażono pogląd, że prokurent posiada takie umocowanie⁴¹. Trudno jednak zgodzić się z tym poglądem skoro – po pierwsze – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1228 z późn. zm.)⁴² nie przewiduje takiego uprawnienia dla prokurenta, a po drugie – można uznać, że czynność ta nie jest związana z prowadzeniem przedsiębiorstwa (działalności gospodarczej)⁴³. Pewne natomiast jest to, że prokurent nie ma obowiązku zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości przedsiębiorcy będącego jego mocodawcą, co wynika z art. 21 ust. 2 ustawy Prawo upadłościowe, który wskazuje, że obowiązek zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości ciąży na każdym, kto na podstawie ustawy, umowy spółki lub statutu ma prawo do prowadzenia spraw dłużnika i do jego reprezentowania, samodzielnie lub łącznie z innymi osobami. A zatem z tego kręgu wyklucza się prokurenta, którego umocowanie opiera się na oświadczeniu woli przedsiębiorcy, a nie na ustawie, umowie czy też statucie spółki⁴⁴.

⁴⁰ Wyrok NSA z dnia 29 listopada 2019 r. I GSK 257/17, Legalis, nr 2278024: „Powołany przepis wskazuje wprost pięć przypadków wygaśnięcia prokury oraz dwa stany faktyczne, gdy prokura nie wygasa. Jest to śmierć przedsiębiorcy i utrata przez niego zdolności do czynności prawnych. Tak więc, utrata przez Spółkę zarządu nie powoduje wygaśnięcia prokury. Prokurent jest bowiem z mocy ustawy uprawniony do reprezentowania Spółki w sprawach sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa”.

⁴¹ R. Uliasz, op. cit., art. 109¹: „W literaturze wyrażono pogląd, że legitymację taką prokurent posiada (B. Dąbrowski, M. Łęczyńska, *Uprawnienie*, s. 40)”.

⁴² Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1228 z późn. zm.).

⁴³ Podobnie: M. Glicz, op. cit., art. 109¹; autor wskazuje, że złożenie wniosku o upadłość przedsiębiorcy może mieć wprawdzie związek z przedsiębiorcą, ale nie dotyczy bezpośrednio jego prowadzenia.

⁴⁴ R. Uliasz, op. cit., art. 109¹.

Podobnie sytuacja będzie przedstawiała się w przypadku żądania rozwiązania spółki przez sąd. Z art. 271 k.s.h. wynika, że żądanie takie może zgłosić wspólnik lub członek organu spółki, jeżeli osiągnięcie celu spółki stało się niemożliwe albo jeżeli zaszły inne ważne przyczyny wywołane stosunkami spółki, oraz oznaczony w odrębnej ustawie organ państwowy, jeżeli działalność spółki naruszająca prawo zagraża interesowi publicznemu. Art. 271 k.s.h. przyznaje zatem legitymację do wystąpienia z żądaniem rozwiązania spółki konkretnym osobom oraz organom, w tym organom spółki. Wśród legitymowanych do wystąpienia z takim żądaniem ustawa nie przewiduje prokurenta. Można zatem i w tym przypadku uznać, że żądanie rozwiązania spółki przez prokurenta pozostaje niedopuszczalne. Rodzi to za sobą dalsze konsekwencje, albowiem negatywna ocena w tym zakresie przez sąd spowoduje oddalenie powództwa.

3. Rola prokurenta w ramach reprezentacji mieszanej spółek

Jak wskazano powyżej, prokurent z jednej strony jest uprawniony do działania w ramach prokury, o której mowa w Kodeksie cywilnym, z drugiej strony prokurent zaś może być uprawniony do działania w ramach reprezentacji mieszanej uregulowanej na gruncie Kodeksu spółek handlowych, o ile inna reprezentacja nie została przewidziana przez umowę/statut spółki. Na gruncie k.s.h. mamy zatem do czynienia z ustawowym modelem reprezentacji łącznej. W kontekście tak ukształtowanych przepisów prawa powstaje zatem pytanie o to, czy działanie prokurenta z art. 109⁴ § 11 k.c. odpowiada działaniu w ramach reprezentacji mieszanej, o której mowa na gruncie kodeksu spółek handlowych.

Przy tak postawionym pytaniu przede wszystkim należy wskazać na rozróżnienie działania prokurenta w ramach reprezentacji mieszanej oraz w ramach udzielonej prokury, na które to odrębności wskazuje już samo brzmienie art. 205 § 3 k.s.h. i art. 373 § 3 k.s.h. Z przytoczonych norm prawnych wynika, że przepisy dotyczące reprezentacji nie wyłączają ustanowienia prokury i nie ograniczają praw prokurentów wynikających z przepisów o prokurze. Dokonuje się zatem wyraźnego rozróżnienia statusu prokurenta działającego wraz z członkiem zarządu w ramach reprezentacji mieszanej lub działającego w ramach prokury na podstawie przepisów kodeksu cywilnego.

Aktualny pozostaje pogląd, zgodnie z którym zakres kompetencji osób działających w ramach mieszanej reprezentacji łącznej wyznacza zakres kompetencji przyznanych zarządowi jako organowi osoby prawnej. Stanowisko to oznacza, że prokurent w ramach reprezentacji mieszanej, występując łącznie z członkiem zarządu, jest uprawniony do dokonywania wszystkich czynności mieszczących się w zakresie kompetencji przyznanych zarządowi jako organowi osoby prawnej, także tych czynności, które zostały wyłączone w art. 109³ k.c. z zakresu umocowania prokurenta. A zatem w ramach reprezentacji mieszanej członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i prokurent, działając łącznie, mogą zbyć przedsiębiorstwo, oddać je do czasowego korzystania, zbyć nieruchomość

lub obciążyć nieruchomości, mimo że czynności te zostały wyłączone z zakresu umocowania prokurenta. Działanie w ramach reprezentacji mieszanej należy z wszystkimi tego konsekwencjami traktować na równi z działaniem zarządu⁴⁵.

Reprezentowanie spółki uregulowane w kodeksie spółek handlowych jest zatem pojęciem szerszym niż działania prokurenta w ramach kodeksu cywilnego. Wynika to z faktu, że spółka działa samodzielnie zgodnie z reprezentacją określoną w Kodeksie spółek handlowych. W ramach tej reprezentacji wystarczające jest, aby członek zarządu działał z jednym prokurentem, który może występować jako prokurent samoistny lub też może działać wspólnie z innym prokurentem jako prokurent łączny⁴⁶. Kodeksowa reprezentacja nakłada zatem na członka zarządu obowiązek współdziałania z innym członkiem zarządu lub z prokurentem, ale już nie odwrotnie; w tej konfiguracji to zarząd jest zobligowany do respektowania reguł reprezentacji łącznej⁴⁷. Zastosowane przez kodeks spółek handlowych ograniczenie w ramach reprezentacji mieszanej ma na celu zapewnienie ochrony spółki w ten sposób, że każda czynność prawna dokonywana przez członka zarządu musi zostać poddana kontroli przez drugą osobę. W konsekwencji taka kontrola przyczyni się do zapobiegania działaniu na szkodę spółki – zarówno temu omyłkowemu, jak i celowemu⁴⁸.

Konstrukcja reprezentacji mieszanej zakłada więc, że spółkę w dalszym ciągu reprezentuje piastun organu, a sposób wykonywania tej reprezentacji został ograniczony (ograniczenie to dotyczy zatem członka zarządu, nie prokurenta).

Jednakże prokurent na skutek współdziałania z członkiem zarządu w reprezentacji mieszanej nie staje się członkiem organu osoby prawnej, ale – zachowując swój wynikający z umocowania status – jedynie działa jak organ na podstawie przepisów ustawy. Skoro bowiem status piastuna organu (członka zarządu) można uzyskać tylko przez powołanie w sposób przewidziany przez przepisy kodeksu spółek handlowych i oparte na nim postanowienia umowy spółki, to za nieuzasadnioną należy uznać możliwość uzyskania statusu piastuna organu przez samo współdziałanie z członkiem zarządu⁴⁹.

Zarówno prokurent samodzielny, jak i osoby, którym udzielono prokury łącznej, zachowując swój status, mogą występować w ramach udzielonego umocowania bez konieczności współdziałania z członkiem zarządu⁵⁰. Reprezentacja mieszana stanowi bowiem formę ograniczenia zarządu, a nie prokurenta.

⁴⁵ Wyrok SN z dnia 8 października 2004 r., V CK 76/04, Legalis, nr 68427.

⁴⁶ Uchwała SN z dnia 27 kwietnia 2001 r., III CZP 6/01, OSNC 2001, nr 10, poz. 148. Postanowienie SN z dnia 5 lipca 2013 r., IV CZ 64/13, LEX, nr 1375485; postanowienie SN z dnia 9 grudnia 2020 r., V CSK 92/20, LEX, nr 3097158. Odmiennie A. Kidyba, [w:] A. Kidyba, M. Dumkiewicz, *Komentarz...*, art. 205 KSH: „Jeżeli zaś członek zarządu ma dokonać czynności, a jest ustanowiona prokura łączna jednolita, to w czynności prawnej muszą brać udział trzy osoby”.

⁴⁷ Wyrok KIO z dnia 23 marca 2017 r., KIO 461/17, Legalis, nr 1581443.

⁴⁸ A. Nawojńska-Fahrenholz, *Reprezentacja łączna*, [w:] eadem, *Reprezentacja podmiotów niebędących osobami fizycznymi w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2020.

⁴⁹ G. Pawłowski, op. cit., s. 46–53.

⁵⁰ P. Naworski, [w:] R. Potrześcz, T. Siemiątkowski (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2: *Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2011, art. 205: „W przypadku reprezentacji łącznej członka zarządu z prokurentem każda

Poza uczestnictwem prokurenta w ramach reprezentacji czynnej spółki, o której mowa w art. 205 § 1 k.s.h., prokurent występuje także w ramach reprezentacji biernej spółki, co wynika wprost z art. 205 § 2 k.s.h., zgodnie z którym prokurent uprawniony jest do przyjmowania oświadczeń i pism kierowanych do spółki.

Podsumowanie

Jak wskazano na początku, celem artykułu było omówienie statusu prawnego prokurenta oraz przeprowadzenie porównania zakresu jego działania zarówno w ramach prokury, jak i w ramach reprezentacji mieszanej spółek, a także ocena, czy zakresy te są tożsame czy też różnią się od siebie. Dokonując podsumowania postawionych na początku artykułu zagadnień, powinno się odnieść przede wszystkim do treści samego uzasadnienia do projektu ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębiorców. Z uzasadnienia tego dowiadujemy się, że projekt ustawy

nie ingeruje w żadnym stopniu w ugruntowane w prawie polskim przepisy oraz konstrukcje prawne przewidujące reprezentację organiczną mieszaną, tj. reprezentację przez organ osoby prawnej (jednostki organizacyjnej) w warunkach, gdy z członkiem organu (względnie współnikiem osobowej spółki handlowej) współdziała prokurent⁵¹.

W konsekwencji sam ustawodawca dokonuje rozróżnienia statusu prawnego prokurenta występującego z jednej strony w ramach prokury na gruncie kodeksu cywilnego, a z drugiej strony w ramach reprezentacji mieszanej, o której mowa w przepisach kodeksu spółek handlowych. Potwierdza to także dalsza analiza przepisów prawa i orzecznictwa, która prowadzi do wniosku, że te zakresy są różne, a różnice dotyczą w szczególności rozporządzania przedsiębiorstwem lub nieruchomością. W tym przypadku bowiem, zgodnie z art. 109³ k.c., wymagane jest ustawowo pełnomocnictwo do poszczególnych czynności, co oznacza, że w tym zakresie prokura nie upoważnia do podejmowania przez prokurenta czynności. Czynności te natomiast prokurent może podejmować w ramach reprezentacji mieszanej, występując obok członka organu spółki, choć sam poprzez uprawnienie takiego działania nie przyjmuje statusu członka organu spółki. A zatem z samej konstrukcji przepisów kodeksu cywilnego, które ustanawiają ograniczenia w działalności prokurenta, można wysnuć wniosek, że zakres działania prokurenta występującego w ramach reprezentacji mieszanej wykracza poza zakres działania prokurenta występującego w ramach prokury.

Przy takim rozróżnieniu statusu prawnego prokurenta i uwypukleniu jego podwójnej roli, na myśl przychodzi kolejne zagadnienie związane z określeniem

---

z występujących osób ma swój zakres umocowania, w ramach którego może dokonywać czynności prawnej. Odmienny – prezentowany w literaturze – pogląd o rozszerzonym zakresie umocowania prokurenta nie znajduje uzasadnienia”.

⁵¹ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o...

relacji jaka występuje pomiędzy reprezentacją mieszaną a działalnością prokurenta w ramach prokury. Chcąc określić tę relację, należałoby powrócić do istoty prokury łącznej niewłaściwej, która zakłada upoważnienie prokurenta do działania z członkiem organu zarządzającego lub współnikiem uprawnionym do reprezentowania osobowej spółki handlowej. Znamienne jest zatem to, że prokura łączna niewłaściwa będzie występowała tylko tam, gdzie przepisy przewidują reprezentację łączną mieszaną i tylko w takim zakresie, w jakim statut czy umowa spółki dopuszczają taką konstrukcję prawną⁵².

Bibliografia

Literatura

- Borysiak W. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, seria: „Beck Online Komentarze”, red. serii: K. Osajda, wyd. 28, Legalis 2021.
- Borysiak W. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, seria: „Beck Online Komentarze”, red. serii: K. Osajda, wyd. 29, Legalis 2021.
- Glicz M., [w:] M. Balwicka-Szczyrba, M. Glicz, A. Sylwestrzak, *Pełnomocnictwo. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Grykiel J., *Prokura łączna po nowelizacji*, „Monitor Prawniczy” 2017, nr 4.
- Kamiński G., *Rodzaje prokury*, Legalis 2019.
- Kidyba A., [w:] A. Kidyba, M. Dumkiewicz, *Komentarz aktualizowany do art. 1-300 Kodeksu spółek handlowych*, LEX/el. 2021.
- Kidyba A., *Jeśli coś jest niewłaściwe, to nie może być prawidłowe. Glosa do uchwały SN z dnia 30 stycznia 2015 r., III CZP 34/14, III CZP 34/14*, „Glosa” 2016, nr 1, s. 18–20.
- Kopaczyńska-Pieczniak K., [w:] A. Kidyba (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1: *Część ogólna*, Warszawa 2012.
- Kozłowska-Chyła B., *Radca Prawny*, „Zeszyty Naukowe” 2015, nr 2 (3).
- Nawojska-Fahrenheit A., *Reprezentacja łączna*, [w:] A. Nawojska-Fahrenheit, *Reprezentacja podmiotów niebędących osobami fizycznymi w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2020.
- Naworski P., [w:] R. Potrzeszcz, T. Siemiątkowski (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2: *Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2011.
- Nazaruk P., [w:] J. Ciszewski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2021.
- Opalski A., Wiśniewski A.W., *Spółka kapitałowa – reprezentacja spółek kapitałowych – prokura łączna – prokura łączna niewłaściwa – niedopuszczalność wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego jednego prokurenta z zastrzeżeniem*,

⁵² J. Grykiel, *Prokura łączna po nowelizacji*, „Monitor Prawniczy” 2017, nr 4.

- że może działać tylko wspólnie z członkiem zarządu. Glosa do uchwały SN z dnia 30 stycznia 2015 r., III CZP 34/14, OSP 2015/10, poz. 92.*
- Pawłowski G., *Niedopuszczalność pozorna. Glosa do uchwały SN z dnia 30 stycznia 2015 r., III CZP 34/14, „Glosa” 2017, nr 1, s. 46–53.*
- Pazdan M., [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny, t. 1: Komentarz. Art. 1–449¹⁰*, Warszawa 2020.
- Pilich M., [w:] J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz, t. 1: Część ogólna, cz. 2: (art. 56–125)*, Warszawa 2021.
- Rodzinkiewicz M., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Romanowski M., *Myśle, więc jestem – czyli o wkładzie Kartezjusza w instytucję prokury mieszanej*, „Monitor Prawa Handlowego” 2015, Nr 4.
- Strugała R., [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2021.
- Uliasz R., [w:] M. Załucki (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2020.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1526 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębiorców, (Dz. U. z 2016 r. poz. 2255).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 1805 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1228 z późn. zm.).

Orzecznictwo

- Postanowienie SN z dnia 30 października 2008 r., II CSK 263/08, LEX, nr 508836.
- Postanowienie SN z dnia 5 lipca 2013 r., IV CZ 64/13, LEX, nr 1375485.
- Postanowienie SN z dnia 9 grudnia 2020 r., V CSK 92/20, LEX, nr 3097158.
- Uchwała SN z 24 lipca 2013 r., III CZP 45/13, OSNC 2014, nr 3, poz. 26.
- Uchwała SN z dnia 26 listopada 2003 r., I KPZ 28/03, Legalis, nr 61187.
- Uchwała SN z dnia 27 kwietnia 2001 r., III CZP 6/01, OSNC 2001, nr 10, poz. 148.
- Wyrok KIO z dnia 20 lutego 2013 r., KIO 258/13, Legalis, nr 741480.
- Wyrok KIO z dnia 23 marca 2017, KIO 461/17, Legalis, nr 1581443.
- Wyrok NSA z dnia 27 października 2009 r., II OSK 1690/08, Legalis, nr 207850.
- Wyrok NSA z dnia 29 listopada 2019 r., I GSK 257/17, Legalis, nr 2278024.
- Wyrok SA w Białymstoku z 26 czerwca 2017 r., I ACa 30/17, LEX, nr 2327819.

Wyrok SN z dnia 20 października 2005 r., II CK 120/05, Legalis, nr 70909.
Wyrok SN z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 160/17, Legalis, nr 1894019.
Wyrok SN z dnia 8 marca 2017 r., IV CSK 321/16, Legalis, nr 1618206.
Wyrok SN z dnia 8 października 2004 r., V CK 76/04, Legalis, nr 68427.
Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 18 listopada 2009 r., I SA/Po 858/09, LEX,
nr 586753.
Wyrok WSA w Warszawie z dnia 4 czerwca 2009 r., VII SA/Wa 486/09, LEX,
nr 562772.

Inne

Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębiorców, druk 994, Sejm VIII kadencji.

The legal status of the commercial proxy – the analysis in respect of the activity on the basis of the commercial representation and within mixed representation of companies

Abstract

The subject of the article is the analysis of the status of the commercial proxy and his authority under the provisions of The Civil Code and The Commercial Companies Code. For this purpose not only the analysis of the law was made, but also the review of jurisprudence and legal literature was conducted. In this article particular attention is being paid to the dual role of the commercial proxy. Thus, an attempt is made to estimate whether the scopes of authority of the commercial proxy on the one hand acting on the basis of the commercial representation under The Civil Code and on the other hand within mixed representation of companies under The Commercial Companies Code are identical or differ from each other. There is no doubt that the commercial proxy acting within mixed representation of companies beside the member of the board does not become the member of the board of the commercial company.

Keywords: commercial proxy, inappropriate joint procurement, mixed representation of companies.